

EUROOPA
KOMISJON

EUROOPA LIIDU VÄLISASJADE
JA JULGEOLEKUPOLIITIKA
KÕRGE ESINDAJA

Brüssel, 16.5.2014
JOIN(2014) 19 final

ÜHISARUANNE EUROOPA PARLAMENDILE JA NÕUKOGULE

2013. aasta aruanne Macau erihalduspiirkonna kohta

KOKKUVÕTE

Pärast Macau üleandmist Hiinale Rahvavabariigile 1999. aastal on Euroopa Liit ja selle liikmesriigid tähelepanelikult jälginud Macau erihalduspiirkonna majanduslikku ja poliitilist arengut, mis lähtub põhimõttest „üks riik, kaks süsteemi”. Komisjon esitab igal aastal aruande Macau erihalduspiirkonna arengu kohta vastavalt 1999. aastal Euroopa Parlamendi ees võetud kohustusele. Käesolev 2013. aasta aruanne on järjekorras kaheteistkümnnes.

EL leiab, et ka 2013. aastal juhitud täielikult Macau põhiseaduses esitatud põhimõttest „üks riik, kaks süsteemi”. Macau elanike põhiõigused ja vabadused on endiselt kaitstud. Majanduspoliitika juhitud jätkuvalt turumajanduse ja õigusriigi põhimõtetest. Läbipaistvus ja valitsemistava paranemine veelgi.

Macau poliitiline valitsemisüsteem on muutunud demokraatlikumaks. 2013. seadusandliku kogu valimistel oli otse valitud saadikute arv veelgi suurem kui eelmistel kordadel. EL loodab, et Macau liigub veegi edasi ning jõuab lõpuks valitsusjuhi ja seadusandliku kogu valimisteni üldistel valimistel. EL kavatseb Macauga teha koostööd kohtusüsteemi tugevdamiseks ning ettevõtluse õigus- ja institutsioonilise raamistiku täiustamiseks.

Jätkus ELi ja Macau kahepoolsete suhete süvenemine. 2013. aastal tähistasid EL ja Macau 20 aasta möödumist kaubandus- ja koostöölepingu jõustumisest. Aastapäeva tähistamiseks tegi 2013. aasta novembris Macaule visiidi Euroopa Komisjoni president José Manuel Barroso. Kaubandus- ja investeerimissuhted laienesid märkimisväärselt ja toimivad peaaegu probleemideta. EL ja Macau erihalduspiirkond kirjutasid alla horisontaalse lennunduslepingu. Sellega loodi kogu ELi jaoks õiguslik raamistik Macauga tsiviillennundussuhete arendamiseks.

POLIITIKASÜNDMUSED

2013. aasta oli Macau valitsusjuhi Chui Sai Oni neljas ametiaasta. Valitsuse strateegilised prioriteedid on endiselt majanduse mitmekesistamine, piirkondliku koostöö süvendamine Pärlijõe suudmealal, suhete arendamine portugali keelt kõnelevatele riikidega ning rahva palgateenimisvõimaluste laiendamine.

Valitsusjuht ütles 15. novembril 2013 seadusandlikus kogus peetud iga-aastases kõnes, et tänu riigivalitsuse tugevale toetusele ning Macau rahva ja valitsuse kooskõlastatud tegevusele on piirkond ületanud sisemised ja välised probleemid ning tema sotsiaalne, poliitiline, majanduslik ja kultuuriline areng on stabiliseerunud.

Macau valitsus jätkas inimeste poliitikas esiplaanile seadmist ning astus samme, et mitmekesistada majandust ja parandada poliitikat elanike heaolu mõjutavates valdkondades. Valitsusjuht rõhutas vajadust parandada avalikku haldust, suurendada aruandekohustust ja läbipaistvust, süvendada ajakirjandusvabaduse kaitset ning tugevdada õigusriiki.

15. septembril 2013 toimunud seadusandliku kogu valimised olid samm edasi poliitilise reformi teostamisel. Seadusandliku kogu liikmete arvu suurendati 29 liikmelt 33-le. Lisandus kaks uut geograafilistes valimisringkondades valitavat kohta ja kaks kohta otseselt valitavates

funktsionaalringkondades, mis esindavad selliseid huvirühmi nagu ettevõtlus, ametiühingud ja erialatöötajad ning sotsiaalkindlustus-, haridus-, kultuuri- ja spordivaldkonda. Macau valijad said valida oma esindaja 14 kohale seadusandliku kogu 33 kohast. Kokkuvõttes on tegu väikese, kuid positiivse sammuga demokraatia tugevdamiseks Macau erihalduspiirkonna valitsemises.

Kuna Macau õigussüsteemis ei ole ette nähtud parteide üksikkandidaatide esitamist, esitatakse kandidaadid nimekirjadena. Kokku konkureeris 277 153 registreeritud valija häälte nimel 145 kandidaati, kes olid kantud 20 nimekirja. Valimiskampania kestis kaks nädalat ja selle reeglid olid ranged. Järelevalvet teostas valimisasjade komisjon. Esitati väiteid, et komisjon ei olnud täiesti erapooletu. Prokuratuur tegi ettepaneku komisjoni roll läbi vaadata ja pikendada valimiskampaniaks ettenähtud ajavahemikku kahelt neljale nädalale.

Valimistel osales 151 881 inimest ehk 55 % kõigist Macau registreeritud valijatest. Seda on 5 % vähem võrreldes 2009. aasta valimistega; valimisaktiivsus oli madalaim pärast 2001. aastat. Valitsust pooldavad kandidaadid pälvisid suure häälteenamuse, võites 23 kohta – 12 geograafilistest ja 11 funktsionaalsetest valimisringkondadest. Võttes arvesse, et valitsusjuht nimetab seitse seadusandliku kogu liiget, saab valitsus arvestada peaaegu kõigi liikmete toetusega.

2013. aasta märtsis analüüsis ÜRO inimõiguste komitee seda, kuidas Macau täidab tema poolt ratifitseeritud kodaniku- ja poliitiliste õiguste rahvusvahelist pakti. Analüüsi järeldustes paluti Macau erihalduspiirkonna valitsusel esitada ühe aasta jooksul kava koos tähtajaga üleminekuks üldisel valmisõigusel põhinevale valimissüsteemile, et võimaldada kõikidel kodanikkudel kasutada valimis- ja valimistel kandideerimise õigust. EL toetab sellist eesmärgiseadmist.

2013. aastal peeti Macaus üldiselt kinni õigusest sõnavabadusele. Üksikisikud said endiselt takistusteta kasutada õigust sõnavabadusele ning trüki- ja elektrooniline meedia kajastasid väga erinevaid vaateid. Valimiste ajal levitas Macau meedia valimisteavet, sealhulgas teavet eri valimisnimekirjade poliitiliste platvormide kohta, ning teavet valimiste tulemustest olenevate teemade kohta. Mõningaid probleeme oli ajakirjandusvabadusega ja valitsuse poliitikaga ajakirjanikele valitsuse teabele juurdepääsu võimaldamise küsimustes. Kahel juhul ei lastud Hongkongi opositsioonilise meedia (näiteks ajalehe „Apple Daily”) ajakirjanikel Macau erihalduspiirkonda siseneda. Seevastu sotsiaalmeedia tegutses vabalt ja arenes kiiresti.

Mitu kõrgetasemelise korrupsiooni juhtumit näitasid, et erilist tähelepanu tuleb pöörata läbipaistvuse ja hea valitsemistava edendamisele. 2013. aastal teatas korrupsioonivastase võitluse komisjon, et ta vaatas 2012. aastal läbi 1 279 juhtumit, neist 852 uut kaebust, mida on 8 % rohkem kui aasta varem. Prokuratuur algatas 183 juhtumi uurimise, mida on 71 võrra rohkem kui 2011. aastal. Seega jätkus 2010. aastal alanud tõusutrend ka 2013. aastal. Peaaegu 60 % 2012. aastal juhtumitest teatavaks tegi teatavaks oma isiku. See näitab, et kodanikud on varasemast altimad kuritegudest teatama ja tunnevad oma õigusi paremini.

MAJANDUSARENG

Macau majanduskasv 2013. aastal kiirenes, ulatudes 11,9 % SKPst võrreldes 9,1 %-ga SKPst 2012. aastal Kasv tulenes peamiselt hasartmängu- ja turismisektori teenuste ekspordi kiirest kasvust. Peamiselt hotellide ja sotsiaalkorterite ehitamise tõttu suurenesid märgatavalt ka investeeringud. Inflatsioonimäär püsis võrdlemisi kõrgena – 5,5 %¹. Inflatsioonisurvet tekitasid importkauba hinnatõus ja elav majandustegevus.

2013. aasta oli edukas turismiaasta. Macausede saabus 29,3 miljonit turisti ehk 4,6 % rohkem kui aasta varem. 63,5 % turistidest tuli Mandri-Hiinast, andes olulise tõuke Macau majanduskasvule. Hasartmängudest saadav tulu suurenes 2013. aastal märkimisväärselt 18,6 % – 360 miljardi Macau patacani². Macau säilitas oma koha maailma suurima kasiinoturuna, mis ta on olnud juba alates 2006. aastast.

Hasartmänguturismi laineharjal arenes ka Macau konverentsi- ja messisektor ning tema loomemajandus ja kultuurivaldkond. Messe, konverentse ja üritusi toimus sellistes Macau jaoks uutes valdkondades nagu autod, jahtlaevad, lennukid, keskkond ja arstiteadus. Kasiinoettevõtjad ehitasid tipptasemel kaubanduskeskusi ja lisasid erinevaid etendusi turistide ligimeelitamiseks. Paljud Aasia linnad peavad Macaud endiselt oma eeskujuks.

Macau hasartmängu- ja turismisektor laienevad ka edaspidi. 2013. aastal valmis 10 uut hotelli ligikaudu 4 300 toaga. Lisaks esitati valitsusele heakskiitmiseks 18 taotlust saada luba, et ehitada hotelle kokku 18 500 toaga. Need mahud lisanduvad Macaus juba olemasolevale 26 000 hotellitoale. Seega 2018. aastal on Macaus juba 49 000 hotellituba, st peaaegu kaks korda enam kui praegu.

Hasartmängusektori kasvu ohjeldamiseks on valitsus piiranud mängulaudade arvu. Vana ülempiir – 5 500 mängulauda – täitus juba 2012. aasta lõpuks. 2013. aastal andis valitsus loa paigaldada veel 250 mängulauda kahele kasiinoettevõtjale, kellel oli äsja valminud kaks uut kasiinokompleksi. Valitsus jätkas poliitikat, mille kohaselt lubatakse mängulaudade arvu suurendada ainult proportsionaalselt sellega, kuidas uue kasiino rajanud ettevõtja arendab muid tegevusvaldkondi lisaks hasartmängudele, näiteks ostukeskusi, konverentsimajandust, meelelahutusüritusi jms. Hasartmängusektori kiiret arengut silmas pidades on Macaus tehtud palju selleks, et seada hasartmängusektor sobivasse raamistikku ja viia see vastavusse rahapesuvastase töökonna normidega. EL soovib Macau ametiasutustel teha kõik vajaliku hasartmängusektoriga paratamatult kaasnevate riskide ohjamiseks ning on valmis süvendama suhteid selles valdkonnas.

Vaatamata valitsuse tegevusele ei ole Macau majanduse struktuur viimastel aastatel märkimisväärselt mitmekesisistunud. Pigem on hasartmängusektori osatähtsus SKPs veelgi

¹ Kõik majandusnäitajad Macau majanduse kohta pärinevad Macau erihalduspiirkonna valitsuse statistika- ja rahvaloendusameti avaldatud ametlikust statistikast.

² Allikas: Macau erihalduspiirkonna valitsuse hasartmängude kontrollimise ja koordineerimise amet.

suurenenud: kui 2009. aastal moodustas see 32,3 % , siis 2012. aastal juba 45,9 % SKPst³. Lausa veerand tema töäjõust töötas mängu- ja meelelahutussektoris. Valitsuse eelarvetulu sõltubki peamiselt hasartmängumaksust. Kasiinoettevõtjad maksavad hasartmängumaksuks 35 % hasartmängudest saadavast tulust. 2013. aastal andis see maks 81 % Macau maksutulust⁴.

Kuna 2013. aastal kasvas hasartmängusektor kiiresti, nappis Macaus inimressursse. Töötuse määr püsis suurema osa aastast väga madalal, 1,8 % kandis. Seega sõltus Macau üha kasvava majanduse vajaduste rahuldamine peamiselt välistöäjõust ja spetsialistidest. Välistöäjõud – Macaus viisa või tööloa alusel elavad välistöötajad ning piiriülesed töötajad – saavutas 2013. aasta lõpuks kõigi aegade rekordi – 37 % kogu töäjõust (137 838 töötajat). Kui ettevõtjad kutsusid üles muutma töäjõu sissetoomise tingimusi paindlikuks, et leevendada töäjõupuudust, avaldasid ametiühingud survet säilitada kohalike töötajate huvides proteksionism, ja lubada mõnedesse olulistesse ametitesse, näiteks kasiinokrupjeedeks, ainult kohalikke elanikke. Valitsusjuht kinnitas oma 2014. aasta poliitilises avalduses, et valitsus jätkab poliitikat tagada Macau elanikele eelisjuurdepääs töökohtadele ega luba krupjeeks võtta piiriüleseid töötajaid.

2013. aasta oktoobris korraldas Macau valitsus esimese avaliku arutelu teatavate kutsealade miinimumpalga küsimuses. Arutelu tulemusel esitati ettepanek kehtestada miinimumpalk kahele kinnisvarahoolduse valdkonna töötajate kategooriatele – turvatöötajaile ja majahoidjaile. Macau on ainus Hiina Rahvavabariigi osa, kus puudub seadusega kehtestatud kohustuslik miinimumpalk.

Valitsuse poliitiline prioriteet on piirkondlik integratsioon, kuna see võimaldab majandust mitmekesistada. Integratsiooni peamine vahend on endiselt Macau erihalduspiirkonna ja Mandri-Hiina vaheline tihedama majanduspartnerluse kokkulepe (CEPA), mille alusel liberaliseeritakse kaubandus täielikult 2015. aasta lõpuks. 30. augustil 2013 kirjutati alla kokkulepe X lisale, mille alusel paraneb Macau ettevõtete juurdepääs 28 Hiina teenustesektorile ja -allsektorile. Alates kokkuleppe rakendamisest 2004. aastal kuni 2013. aasta juulini anti välja 435 Macau teenuseosutaja sertifikaati. CEPA alusel on praeguseks võetud 383 teenuskaubanduse liberaliseerimise meetet.

Macau teeb koostööd Guangdongiga Guangdongi ja Macau vahelise koostööraamlepingu alusel. Selle koostöö positiivne tulemus on erimajandustsooni arendamine naaberomavalitsuse Zhuhai alla kuulval Hengqini saarel. Hengqini saarel olev Macau-Guangdongi tööstuspark on Mandri-Hiina ja välisriikide ettevõtjate seas äratanud suurt huvi. Kokku laekus 89 taotlust alustada selles tööstuspargis äritegevust. Enim taotlusi oli turismi, kõrgtehnoloogia, kultuuri, meditsiiniseadmete ja finantsteenuste valdkonnas. 20. juuli 2013 valmis Macau Ülikooli

³ Allikas: Macau erihalduspiirkonna valitsuse statistika- ja rahvaloendusamet.

⁴ Allikas: Macau erihalduspiirkonna valitsuse finantsteenuste amet.

Hengqini üliõpilasküla. See üliõpilasküla asub Mandri-Hiinas, kuid kuulub juriidiliselt Macau erihalduspiirkonda.

Macau kasutab ära oma rolli Hiina ja portugali keelsete maade vahelise koostöö ja kaubanduse keskusena. 2013. aastal toimus mitu olulist sündmust. Neist olulisim oli Hiina ja portugali keelsete maade majanduskoostöö foorumi neljas ministrite konverents, mis toimus 5.–6. novembril.

ELI JA MACAU KOOSTÖÖ

2013. aastal tähistasid EL ja Macau 20 aasta möödumist ELi ja Macau erihalduspiirkonna kaubandus- ja koostöölepingu jõustumisest. Aastapäeva kõrghetkeks oli Euroopa Komisjoni presidendi José Manuel Barroso visiit 23. novembril. President Barroso kohtus Macau valitsusjuhi Chui Sai Oni ja teiste erihalduspiirkonna valitsuse liikmetega. President ja valitsusjuht esinesid kõnega pidulikul konverentsil ning avasid näituse ELi liikmesriikide pealinnade fotodest. Macau postiettevõtte andis välja kaks aastapäevapostmarki.

15. novembril 2013 pidas Macaus koosoleku ELi ja Macau vahelise lepingu alusel moodustatud ühiskomitee. Koosolekul tehti kokkuvõtteid kahepoolsete suhete üldiselt positiivsest arengust pärast lepingu jõustumist. Kaubavahetus on märgatavalt laienenud ja koostööd on alustatud paljudes valdkondades alates õigusküsimustest kuni hariduse, teaduse ja tölgikoolituseni. Komitee arutas ka maksukoostööd, võttes arvesse maailma maksuametite vahelise automaatse teabevahetuse laienemist. Lisaks oli päevakorras intellektuaalomandi õiguste kaitse, riigihangete, sealhulgas Maailma Kaubandusorganisatsiooni riigihankeid käsitleva lepingu, ja piirkondlikku integratsiooni küsimused. Ilmnes mõlemapoolne huvi alustada koostööd sellistes valdkondades nagu kultuur, loomemajandus ja keskkonnakaitse. Macau valitsus esitas ettepanekud võtta uusi meetmeid õigusala koostöö, keskkonnakaitse, inimkaubanduse vastase võitluse ning kultuuri- ja loomemajanduse valdkonnas.

23. novembril 2013 toimunud tseremoonial kirjutati alla ELi ja Macau erihalduspiirkonna vahelisele teatavale lennundusteenuseid käsitlevale horisontaallepingule. Tseremoonial osalesid Macau valitsusjuht Chui Sai On ja Euroopa Komisjoni president José Manuel Barroso. Lepinguga seati taas jalule Macau ja ELi liikmesriikide vahel sõlmitud 15 kahepoolse lennunduslepingu õiguskindlus ning rajati kindel alus ELi ja Macau lennundussuhete arendamisele.

2013. aastal laienes märgatavalt ELi ja Macau vaheline kaubandus. Nende kaubavahetus suurenes 28,3 % ning jõudis 656,5 miljoni euroni⁵. Macau majanduskasvu ja sellest tuleneva impordinõudluse suurenemise tingimustes suurenes ka ELi eksport Macaused, jõudes 542 miljoni euroni (37 %). EL eksportis peamiselt õhusõidukeid, nahktooteid ja jooke, eelkõige veini. ELi import Macaust püsis endisel tasemel – 114,5 miljoni euro juures. 2013. aastal moodustas ELi kaubandusbilansi ülejääk Macau suhtes 428 miljonit eurot. EL oli

⁵ Allikas: Eurostati väliskaubanduse andmebaas Comext.

Hiina järel suuruselt teine kaupade Macausede eksportija. Tema arvele langes 23 % Macau 2013. aasta impordi kogumahust⁶.

2013. aastal asutati Macau-Euroopa Kaubanduskoda. Selle avas 23. novembril Euroopa Komisjoni president José Manuel Barroso. Enne Macau-Euroopa Kaubanduskoja asutamist aitas Hongkongi Euroopa Kaubanduskoda korraldada ELi osalemist kahel iga-aastaselt Macau suurüritusel – Macau investeerimisfoorumil ning Macau rahvusvahelisel keskkonnakoostööfoorumil ja -messil. Neil üritustel olid avatud ELi ühispaeviljonid, mis aitasid ELi ettevõtteid populariseerida ja suurendada nende tuntust. Mõlemad üritused pakkusid ka hea võimaluse suhelda Mandri-Hiinast saabunud küllastajatega.

2012. aasta detsembris käivitunud ELi-Macau akadeemiline programm korraldas oma esimesed üritused. Programmi haldab Macau Ülikooli juhitud konsortsium ning see korraldas seminare, suure konverentsi ELi-Macau lepingu 20. aastapäeva tähistamiseks, mitmeid üritusi president Barroso külaskäigu puhul ning edukaks osutunud Euroopa Ülemkogu kohtumise simulatsiooni algatuse „Model EU” raames.

ELi ja Macau jätkasid Hiina ja portugali keeles töötavate kakskeelsete tõlkide koolitamist vastavalt 2012. aastal allkirjastatud vastastikuse mõistmise memorandumile. Tõlgikoolitus toimus viiekuiste perioodidena Macaus ja Brüsselis.

2012. aasta detsembris avati Brüsselis Euroopa Komisjoni peakontoris Macaud tutvustav fotonäitus „Bridging Time”. Näitust pikendati 2013. aasta juunini.

EL kavatseb ka edaspidi arendada suhteid Macau erihalduspiirkonnaga, tugevdada majandus- ja kaubandussidemeid, parandada koostööd äriühingute ja kodanikuühiskonnaga ning edendada liikuvust ja sidemeid Macau elanikega. 2014. aasta eelisvaldkonnad on õiguskooostöö, keskkonnakaitse, võitlus inimkaubanduse vastu, kultuurivahetus ja akadeemiline koostöö. Macau majanduse mitmekesistamiseks tehtava koostöö raames tegi EL ettepaneku algatada dialoog eesmärgiga luua reguleeriv raamistik kaubanduse ja investeringute edendamiseks muu hulgas konkurentsi, riigihangete, regulatiivmenetluste ja intellektuaalomandi õiguste valdkonnas. EL soovib ka teha Macauga koostööd eesmärgiga suurendada ELi ettevõtjate huvi Hengqini erimajanduspiirkonna ja muude suurte majandusalgatuste suhtes.

⁶ Allikas: Macau erihalduspiirkonna valitsuse statistika- ja rahvaloendusamet.